

שופטי בג"ץ ידונו בקביעת גבול ההפרטה

השופטים למדינה: לנמק הפרטת בתי הסוהר

חאת יובל יעז

פרטיות סמכויות שלטוניות של כליאת אסירים. בנוסף, נטי ען שבית הסוהר הפרטי פוגע בזכויות אדם המעוגנות בחוק יסודי: כבוד האדם וחירותו, ובהן הזכות לחירות והזכות לכבוד.

השופטים גם החליטו להי רחוב עוד את ההרכב שידון בעתירה העקרונית, העוסקת בגבולות ההפרטה שמוחר למי דינה לעשות, לתשעה שופטים. בנוסף, הורו לצרף את החבר רה שזכתה במכרז להקמת בית הסוהר הפרטי הראשון כמשיבה נוספת לעתירה, מאחר שהיא עלולה להיפגע מתוצאות פסק הדין, וכן ליידע את יו"ד הכי נסת, ח"כ דליה איציק, ברבר האפשרות שהכנסת תשמיע את טענותיה בפני בג"ץ באמצעות ייצוג משפטי עצמאי.

נציגת הפרקליטות, עו"ד יו- כי גנסי, טענה בדיון שהתקיים אתמול כי חוק יסודי: הממשלה איננו אוסר על המדינה לאצול בתקיפה את סמכויותיה השלטוני גיות לגופים אחרים כמו רשויות סטטוטוריות, חברות ממשלתיות או רשויות מקומיות. לדבריה, אם תתקבל טענת העותרים בהקשר זה, יהיו לפסיקה זו "השלכות רחב" מרחיקות לכת, ולא רק בתחום ההפרטות.

המשך בעמוד 4א

הראשון ליד באר שבע, שאמור לכלול 800 אסירים, והורו למי דינה להשיב תוך שבוע לדרישה להוצאת צרביניים.

קביעת העקרונות המשפטיים בעניין תחמת גבולות ההפרטה אמורה להיעשות במסגרת הדיון המשפטי החוקתי בעתירה. עו"ד גלעד ברנע, יעל ברדה, אביב וסי רמן ואפי מיכאלי, המייצגים את החטיבה לזכויות אדם ב"מכללה האקדמית למשפטים" ברמת גן, שעתרה לכיטול הקמת בית הסוהר הפרטי, טוענים כי במס-

בראשונה הרכב מורחב של שופטי בג"ץ ידון בקביעת עקרי נות משפטיים שאמורים לתחום את גבולות ההפרטה, באמצעות הגדרת הסמכויות השלטוניות ה"גרעיניות" של המדינה, או תן היא איננה רשאית להפריט. בהחלטה תקדימית הורה אתמול בג"ץ למדינה לנמק תוך חודש ימים מדוע לא יבוטל החוק המי אפשר להפריט את מערכת הכי ליאה בישראל.

בין רווח לרווחה

היכן עובר הגבול שאחריו תהפוך המדינה לעסק פרטי פרשנות מאת רוני סיני. עמ' 4א

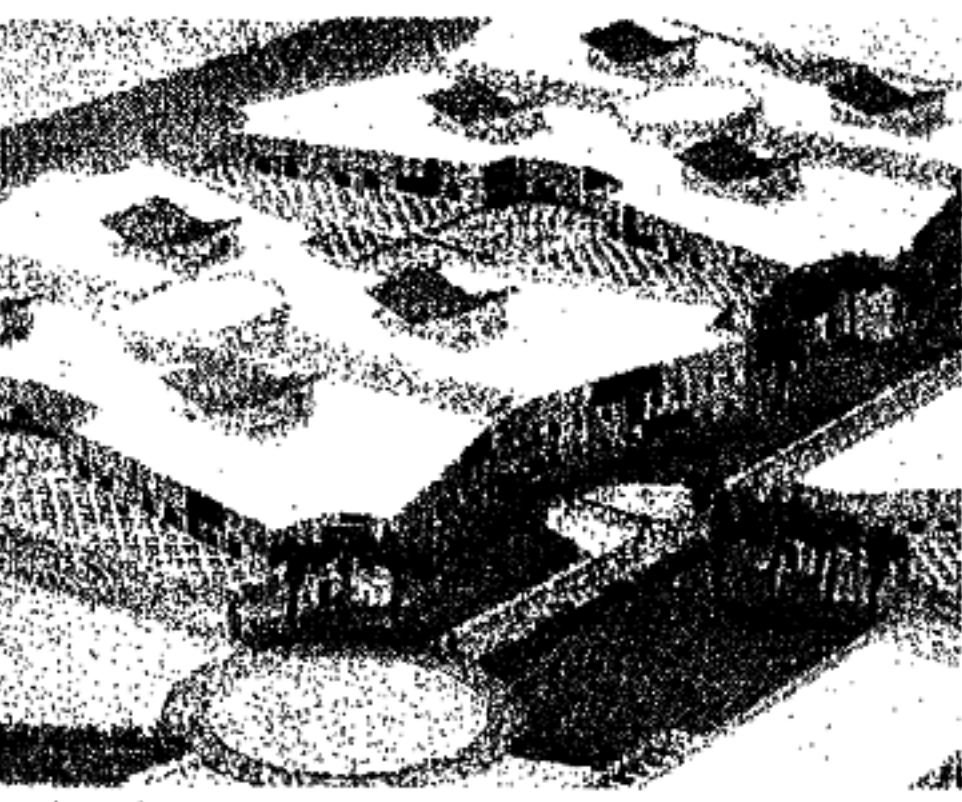

גרת הפרטת בתי הסוהר, יועברו ליריים פרטיות, שלהן מוטיוציה כלכלית, סמכויות כפייה שהמי דינה חייבת להשאיר בידיה. השופטים הורו למדינה להי תמודד עם הטענה שהקמת בית סוהר פרטי איננה חוקתית, שכן היא סותרת את חוק יסודי: הממי שלה - הקובע כי הממשלה היא הרשות המבצעת של המדינה. טעיף זה, טוענים העותרים, אוי סר על הממשלה להעביר ליריים

הרכב מורחב של שבעה שופטים, בראשות נשיא בית המי שפט העליון אהרן ברק, הורה למדינה בצו על-תנאי להסביר מדוע התיקון לפקודת בתי הסוהר, המאפשר לממשלה להעניק זיכיונות לחברות פרטיות להקי מת בתי סוהר בנייהול ובבעלות פרטיות, איננו בלתי חוקתי. כגר סף החליטו השופטים לשקול הי צאתו של צו-ביניים שיקפא את הליכי הקמת בית הסוהר הפרטי

בראשונה: בג"ץ ידון בקביעת גבולות להפרטה

המשך מעמוד א'
לדבריה, "השלטון המקומי לא יוכל לעסוק בהפעלת סמכויות כמו הטלת מסים ושורת פעילויות של הרשות המבצעת. רשות שדות קרים האלה המדינה מפעילה את סמכויותיה באמצעות אחרים".
הפרקליטות טענה כי על בית המשפט להתערב בסוגיות של הפרטה רק באותם מקרים נדירים, שבהם ההפרטה הסטטוטורית מרעיונת את אמות הסיפים של מבנה המשטר הדמוקרטי ועקרונות היסוד של השיטה - "מקרים שבהם דגל שחור מתנוסס מעל החוק המפריט, וששום מדינה דמוקרטית נאחזה לא תוכל להשלים עמם. מקרים שבהם האמנה התברית העומדת בבסיס המשטר מתנפצת לרסיסים, באופן שמחייב את הרשות מוקרטיה, באמצעות בית המשפט, להתגונן".

תצלום. דניאל בר אה

בתצלום השמאלי: שופטי בג"ץ לפני הדיון בעתירות נגד הקמת בתי הסוהר הפרטיים, אתמול. מימין: הדמייה של בית הסוהר הפרטי שאמור להיבנות מדרום לכאר שבע

בתי הסוהר הפרטיים

- 1 ב-2004 תיקנה הכנסת את פקודת בתי הסוהר, כך שתסמיך את הממשלה לפרסם מכרזים להקמת מתקנים במימון ובהפעלה פרטית, במסגרת "פיילוט"
- 2 במסגרת ההפרטה תעביר המדינה לזכיון שיפעיל את הכלא סמכויות שיש בהן "כוח שלטוני", כמו החזקת אסיר בבידוד, חיפוש גופני בכוח, ושליחת טובות הנאה מאסירים
- 3 תאגיד משותף לחברות "אפריקה ישראל" שבבעלות לב לבייב, "מנרב הנדסה" שבבעלות אברהם קוזניצקי ו"אימירלד" האמריקאית זכה במכרז הראשון לניהול ולהפעלת בית סוהר מדרום לכאר שבע
- 4 המדינה טוענת כי בבית סוהר כזה יהיו לאסירים תנאים משופרים, בעלות נמוכה יותר; מנגד, ארגוני זכויות אדם טוענים שהדבר יפגע בזכויות האסירים ובסמכות השלטון והרשות המבצעת

אחר ההיבטים המשפטיים התקדימיים של העתירה נסוב על השאלה אם חוק רגיל הסותר חוק יסודי "משטר", שאיננו ער סק בזכויות אדם, עשוי להתבטל בשל היותו בלתי חוקתי. בעבר פסל בג"ץ חוק הסותר את חוק יסודי: הכנסת, ואולם ההנמקה הייתה שהחוק סותר את הזכות לבחור ולהיבחר. שאלה נוספת שתעמוד לדיון בהקשר זה היא אם בג"ץ יכול להחיל בדרך של היקש את עקרונותיה של חוק יסודי: חופש העיסוק, על חוק יסודי: הממשלה ולקבוע שניתן לפגוע "באופן מידתי" בעיקרון שלפיו הממ-

המאפשר הקמת בתי סוהר פרטיים. זאת, מאחר שאין לאפשר הפרטתו של כוח שלטוני והן מאחר שעל הכנסת להימנע ממצב שבו חוק שחוקקה ינוצח במסגרת ממשית של מערכת המשפט. בג"ץ יישם את עקביה הצעה דחופה לסדר היום כדי לקיים השבוע דיון בכנסת. שרון קרמי מוסיף: במב"ר אמרו כי "בג"ץ החליט לתת

בהן היבט של הפעלת "כוח של" טוני, ובהן סמכות להחזיק אסיר בבידוד, סמכות לשימוש בכוח לשם חיפוש בגופו של אסיר, סמך כוח לערוך בחינה חזותית על גופו העליון של סגור וסמכות לשלוח מאסיר טובת הנאה. ח"כ רב חנין (מר"ש) יניח היום על שולחן הכנסת הצעת חוק לכ"י טול הסעיף בפקודת בתי הסוהר

800 אסירים. תאגיד משותף לחברות "אפריקה ישראל", "מנרב הנדסה" ו"אימירלד" האמריקאית זכה במכרז ואמור להקים את בית הסוהר הפרטי זה אשון, שיכנס מדרום לכאר שבע בעלות כוללת הנאמדת ב-1.4 מיליארד שקל. במסגרת ההפרטה העבירה המדינה לזכיון הפרטי גם סמכויות שיש

הפרטה בישראל רותי סיני

שאלות נוקבות על המתח בין רווח לרווחה

לזכיון זכות להצטרף לעתירה והעביר את העתירה להרכב של תשעה שופטים לדיון בצו על-תנאי. בג"ץ לא הביע שום עמדה לגופה של העתירה. קבוצות מנרב ואפריקה ישראל שמו להן למטרה את נושא שיקום האסיר בישראל ואת ההשקעה בגיוס אנשי חינוך ושיקום כחלק מהפרויקט היומיומי. יובל יעז

לפני שנה חלה עליית מדרגה במגמת הפרטת השירותים שהוענקו באופן מסורתי על ידי המדינה. מדובר בניסוי של תוכנית ויסקונסין האמריקאית בגרסתה הישראלית, שבמסגרתה העניקה המדינה לזכיון לארבע חברות פרטיות לנהל מרכזי תעסוקה למובטלים. ארבע החברות קיבלו לידיהן את האחריות למצוא עבודה למובטלים. אבל הן גם קיבלו את הסמכות לשלול את קצבת הקיום מאותם מובטלים שאינם משתפים פעולה עם התוכנית. בדומה לקהל היעד של הפרטת הכלי-אחד, גם תוכנית ויסקונסין מתגהלת בכ"י פייה. מובטלים המתגוררים באזורי הניסוי חייבים להשתתף בה - ולא יאבדו את מקור קיומם. לשתי התוכניות אלמנט משותף נוסף: המפעילים הפרטיים נמצאים בניגוד עניינים

תאגידים וכמה משפחות מאוד עשירות. חסידיו הפרטה והשוק החופשי מתייחסים בדרך כלל להפרטת מוצרים ושירותים עסקיים, השונה מהפרטת שירותים חברתיים ואחרים שהמדינה פיפקה לאורחיה באופן מסורתי. הפרטת בוק, למשל, לא הופה להפרטת שירותי בריאות. הפרטת בוק לוותה בפירוק המונופול שהיה לחברה על שירותי הטלפונייה בישראל. כך נוצרה תחרות ששיפרה את השירות לצרכנים והוילה את מחירו - לעשירים ולעניים. לעומת זאת, הפרטת שירותי בריאות וחינוך רבים בשנים האחרונות רק ייקרה אותם והרחיקה אותם מהישג ידם של העשירים הנמוכים ביותר וגם של רבים בקרב מעמד הביניים. במקרים אלה לא נוצרה תחרות שהוילה את השירות לצרכן.

המתנגדים להפרטת בתי סוהר בישראל ובארץ נטענים כי שמירה על הסדר הציבורי והביטחון האישי, כמו גם שלילת חירותם של בני אדם, הם הסמכויות המובהקות ביותר של מדינה ריבונית, ולכן אסור שימסרו לידים פרטיות. יש המשמיעים טענות דומות לגבי שירותי בריאות, חינוך, רווחה, תעסוקה - שגם הם סמננים מובהקים של אחריות המדינה כלפי אזרחיה ומסירותם לידיים פרטיות כמוה כהתנערות מאחריות זו. החלטת שופטי בג"ץ לעסוק בשאלת גבולות ההפרטה נובעת מטענות אלה ומהמגמת המתרחבות והמעמיקות של הפרטה בכל תחומי החיים בישראל, מגמת שמעוררות שאלות חברתיות ומשפטיות. שאלת השאלות היא היכן הגבול שאחרי תהפוך המדינה כולה לעסק פרטי המנוהל בירי